

Osnovy

vypracované ministerstvem školství a národní osvěty*)

o reformě právnického studia.

Zákon

ze dne obsahující
základní ustanovení o studiu a zkouškách právnických.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Hlava I.

Studijní řád.

§ 1.

(¹) Studující práv, pokud chtějí dosáhnouti způsobilosti pro veřejnou službu, nebo býti připuštěni k řízení doktorskému, nechť zařídí svá právnická studia jako řádní posluchači podle ustanovení tohoto zákona a vykonají tři teoretické státní zkoušky: historickoprávní, judiciální a státovědeckou.

(²) Vládní nařízení určí podmínky pro nabytí doktorátu práv, sledující myšlenku vědecké specialisace.

(³) Pokud k nastoupení a výkonu některých povolání jest dosud požadován průkaz o dosažení doktorátu práv, postačí ode dne účinnosti vládního nařízení, uvedeného v předchozím odstavci, také jen průkaz o vykonání tří teoretických státních zkoušek právnických.

§ 2.

(¹) Studijní doba, trvá nejméně osm semestrů, třetí a následující semestry však včítají se do této doby jen, když studující byl s úspěchem vykonal státní zkoušku historickoprávní nebo aspoň předběžnou zkoušku z římského práva. Byla-li některá z těchto zkoušek vykonána v prvních čtyřech týdnech běžného třetího semestru, včítá se již tento semestr jako semestr třetí.

(²) Studijní doba ztrávená před započtením včítatelného třetího semestru činí první studijní oddíl, zbytek studijní doby pak druhý studijní oddíl.

(³) Do studijní doby nelze vůbec započísti semestr, v němž nebylo podáno průkazu o návštěvě přednášek v rozsahu aspoň 20 hodin týdních. Cvičení, repetitoria a konversatoria počítají se jako přednášky. Nedostatečný počet hodin jednoho semestru může býti v témže studijním oddíle vyvážen přebytkem hodin jiného semestru.

*) Souhlas k otištění osnov kvituje redakce Vědecké ročenky s díky ministerstvu školství a národní osvěty.

(⁴) Kdo ztrávil celou studijní dobu vpočítatelným způsobem, tomu fakulta právnická, na níž naposled studoval, vydá na požádání absolutorium.

§ 3.

(¹) V prvním studijním oddíle buďtež slyšeny přednášky o těchto předmětech:

- a) Úvod do věd právních jako metodika právní a hospodářská,
- b) právo římské,
- c) vývoj práva ve středověku a novověku, v tom podrobněji vývoj práva církevního a vývoj práva na území republiky Československé.

(²) V druhém studijním oddíle jsou povinnými přednášky o těchto předmětech:

- a) československé právo soukromé,
- b) československé právo obchodní a směnečné,
- c) československé civilní řízení soudní,
- d) československé právo trestní a řízení trestní,
- e) právo ústavní,
- f) nauka správní a československé právo správní,
- g) právo mezinárodní,
- h) nauka o národním hospodářství a národohospodářská politika,
- ch) finanční věda a československé právo finanční,
- i) právní filosofie,
- j) statistika.

(³) Přednášky o předmětech v odst. 2 uvedených nemohou být poslouchány v prvním studijním oddílu způsobem včítatelným.

§ 4.

(¹) Další podmínkou řádného obsolvování právnického studia je přiměřená součinnost studujícího aspoň při třech semestrálních praktických cvičeních po 2 hodinách týdních, a to při praktických cvičeních:

- a) z jednoho předmětu státní zkoušky historickoprávní,
- b) z jednoho předmětu státní zkoušky judiciální,
- c) z jednoho předmětu státní zkoušky státovědecké.

Volba předmětů ponechává se studujícímu s omezením, stanoveným v následujícím odstavci.

(²) Ve cvičeních, konaných jednou učitelskou silou, nemá být účastno přes 100 posluchačů. Přebytek posluchačů ze cvičení přihláškami do cvičení přeplněných převádí se do cvičení méně žádaných.

(³) Praktických cvičení, zmíněných v prvním odstavci pod písmenem b) a c), lze se zúčastnit jen v druhém studijním oddílu, praktického cvičení, zmíněného v prvním odstavci pod písmenem a), může se studující zúčastnit ve studijním oddílu prvním nebo druhém.

(⁴) Zápis do praktických cvičení je dovolen zpravidla jen, když studující dříve slyšel povinné přednášky z příslušného předmětu, a to aspoň po jeden semestr.

(⁵) Přiměřenou součinnost jest prokázati zvláštním vysvědčením.

(⁶) Na návrh profesorského sboru může ministerstvo školství a národní osvěty pověřiti konáním praktických cvičení i mimořádného profesora nebo soukromého docenta toho kterého oboru, po případě i řádného nebo mimořádného profesora nebo soukromého docenta jiného příbuzného oboru a dále také asistenty.

(⁷) Účastnil-li se studující jako řádný člen seminárních cvičení z předmětů, v odstavci prvním uvedených, nahrazuje se tím za obdobného splnění podmínky odstavce druhého účast na praktických cvičeních.

§ 5.

Mimo povinné přednášky a praktická cvičení, uvedené v §§ 3 a 4, budiž na právnických fakultách zajištěno podle možnosti pravidelné konání

(¹) přednášek o těchto předmětech:

- a) srovnávací právo věda,
- b) československé pracovní právo,
- c) československé zákonodárství agrární se zvláštním zřetelem k historickému vývoji agrárních poměrů,
- d) československé právo horní,
- e) soudní lékařství,
- f) státní účetnictví;

(²) praktických cvičení z předmětů, uvedených v § 3, odst. 2. pod písmenem i) a j).

§ 6.

Profesorským sborům právnických fakult uděluje se právo včítati jeden nebo více semestrů, ztrávených v tuzemsku na některé jiné vysoké škole nežli na právnické fakultě, do studijní doby za jeden semestr pod podmínkou, že lze pokládati konané studium alespoň do jisté míry za přípravu k studiím právnickým. Započtení takového studia za více semestrů jest nepřípustno.

§ 7.

Do jaké míry vpočte se do studijní doby doba, ztrávená na právnických fakultách cizozemských a započítávají se přednášky a cvičení tam navštěvované, rozhodne od případu k případu ministerstvo školství a národní osvěty, přihlížejíc k příslušným studijním zařízením a k rozsahu prokázané návštěvy přednášek a cvičení.

Hlava II.

Zkoušky.

§ 8.

Předběžnou zkoušku z římského práva (§ 2, odst. 1.) lze konati nejdříve v posledních čtyřech týdnech druhého semestru. Konání této zkoušky není podmínkou připuštění ke státní zkoušce historickoprávní. Byl-li však kandidát reprobován při předběžné zkoušce z římského práva, nesmí se před uplynutím reprobáčního termínu (§ 15, odst. 3.) podrobiti státní zkoušce historickoprávní.

§ 9.

(¹) Státní zkoušku historickoprávní lze konati nejdříve v posledních čtyřech týdnech druhého semestru.

(²) Státní zkoušky judiciální a státovědeckou lze konati nejdříve v posledních čtyřech týdnech šestého semestru druhého oddílu studijního.

(³) Pořad státních zkoušek je libovolný.

(⁴) Jinak se předpokládá pro připuštění ke státní zkoušce, že splněny byly podmínky výše stanovené v příčině studijní doby, povinných přednášek a praktických cvičení.

(⁵) Na základě soukromého studia nikdo nemůže býti připuštěn ke zkouškám, o něž jde.

§ 10.

(¹) Předměty státní zkoušky historickoprávní jsou:

a) právo římské,

b) vývoj práva ve středověku a novověku se zvláštním zřetelem k vývoji práva církevního a k vývoji práva na území republiky Československé.

(²) Zkouška z římského práva odpouští se kandidátům, kteří vykonali s úspěchem předběžnou zkoušku z tohoto předmětu, neuplynula-li od vykonání dotčené zkoušky lhůta jednoho semestru.

§ 11.

Předměty státní zkoušky judiciální jsou:

a) československé právo soukromé,

b) československé právo obchodní a směnečné,

c) československé civilní řízení soudní,

d) československé právo trestní a řízení trestní.

§ 12.

Předměty státní zkoušky státovědecké jsou:

a) právo ústavní,

b) nauka správní a československé právo správní,

c) právo mezinárodní,

d) nauka o národním hospodářství a národohospodářská politika,

e) finanční věda a československé právo finanční.

§ 13.

(¹) Předběžná zkouška z římského práva a státní zkoušky konají se před zvláštními zkušebními komisemi, zřízenými ministerstvem školství a národní osvěty při každé právnické fakultě.

(²) Kandidát může podstoupiti zkoušku jen před komisí, zřízenou při té právnické fakultě, na které je v době zkoušky zapsán, nebo na které, bylo-li studium přerušeno nebo koná-li se zkouška po absolvování studia, byl naposled zapsán. Výjimku může povolit ministerstvo školství a národní osvěty.

(³) Kdo byl reprobován, opakuje zkoušku před zkušební komisí, kterou byl reprobován.

§ 14.

(¹) Předběžná zkouška z římského práva a státní zkoušky konají se po celý rok, vyjímajíc prázdniny hlavní a vedlejší. Jsou ústní a veřejné; o výsledku zkoušky se však zkušební komise radí a hlasuje v neveřejném zasedání.

(²) Komise se usnáší absolutní většinou hlasů, předsedovi přísluší hlasovací právo stejně jako členům komise.

(³) Při rovnosti hlasů rozhoduje mínění kandidátu nepřiznivější.

§ 15.

(¹) Výsledek zkoušky buď usnesením zkušební komise označen známkou „velmi dobře“, „dobře“, „dostatečně“ nebo „nedostatečně“, při čemž známka „s vyznamenáním“ z některého předmětu lze přiznati jen, když známka „velmi dobře“ jinak všemi hlasy byla schválena.

(²) Obory, uvedené v §§ 10 až 12 pod jednotlivými písmenami, považují se v příčině známky „s vyznamenáním“ za jeden obor.

(³) V případě reprobace budiž usneseno o lhůtě, před jejímž uplynutím kandidát nesmí býti připuštěn k opakování zkoušky. Tato lhůta činí u předběžné zkoušky z římského práva dva až šest měsíců, u státních zkoušek čtyři měsíce až jeden rok. Reprobační lhůtu, komisí stanovenou, nelze zkrátiti. Opakována musí býti vždy celá zkouška, a to i tehdy, když kandidát při státní zkoušce historickoprávní nebyl zkoušen z římského práva.

(⁴) Proti výroku zkušební komise není opravných prostředků.

(⁵) Dokud reprobovaný kandidát nevykoná státní zkoušku s úspěchem, nesmí býti připuštěn k výkonu jiné státní zkoušky.

§ 16.

Dosáhl-li kdo podloudně, že byl připuštěn k některé ze zkoušek, uvedených v § 13, zvláště pak reprobovaný kandidát k opětné zkoušce před určenou lhůtou nebo před jinou než příslušnou komisí, neb obešel-li jinak ustanovení tohoto zákona, jest nejen zkouška, kterou snad s prospěchem vykonal, neplatná, ale kandidát, nehledě k jiným následkům, jež by jej podle obecného trestního zákona stihly, může, věnuje-li se akademickým studiím, býti vyloučen ze všech právnických fakult na čas nebo navždy.

§ 17.

O tom, zda a za jakých podmínek uznávají se státní a podobné zkoušky, vykonané na cizozemských právnických fakultách, rozhoduje od případu k případu ministerstvo školství a národní osvěty po slyšení profesorského sboru.

Hlava III.

Poplatky.

§ 18.

(¹) Zkušební taxy za zkoušky, konané podle tohoto zákona, stanoví se takto:

- a) za předběžnou zkoušku z římského práva 50 Kč,
- b) za státní zkoušku historickoprávní 50 Kč,
- c) za státní zkoušku judičiální 100 Kč,
- d) za státní zkoušku státovědeckou 125 Kč.

(²) Vládní nařízení určí, kdy jsou taxy, uvedené v odst. 1, splatné, jak se rozvrhují na předsedy a členy zkušebních komisí a za jakých podmínek jsou kandidáti od nich osvobozeni.

Hlava IV.

Závěrečná ustanovení.

§ 19.

(¹) Zákon tento nabude účinnosti počátkem studijního roku 1936/37. Posluchači, kteří zahájili právnické studium před tímto rokem, mohou je dokončiti a státní zkoušky konati podle posavadních předpisů, nejdéle však do konce studijního roku 1943/44.

(²) Zákon tento provede ministr školství a národní osvěty.

Vládní nařízení

ze dne

o podmínkách pro nabytí doktorátu práv.

Vláda republiky Československé nařizuje podle § 1 zákona ze dne

§ 1.

(¹) Aby kdo dosáhl akademického stupně doktora práv (doctor juris) na některé československé universitě, vyžaduje se, aby předložil vědecké pojednání (dissertaci) a vykonal přísnou zkoušku (rigorosum).

(²) Účelem této zkoušky je zjištění, zdali a v jakém stupni kandidát nabyt způsobilosti k vědeckému badání.

(³) Aby kandidát byl k doktorátu připuštěn, má prokázati, že vykonal s úspěchem všechny tři teoretické státní zkoušky právnické, předepsané zákonem ze dne č. Sb. z. a n.

(⁴) Řízení doktorskému lze se podrobiti jen na některé z těch universit, na nichž kandidát konal právnická studia jako řádný posluchač.

§ 2.

Předmětem tištěného nebo psaného pojednání má býti samostatná vědecká práce o tematě svobodně zvoleném, které náležitosti musí k některému z těchto oborů:

1. právo římské;
2. vývoj práva ve středověku a novověku;
3. československé právo soukromé;
4. československé právo obchodní a směnečné;
5. československé civilní řízení soudní;
6. československé právo trestní a řízení trestní;
7. právo ústavní;
8. československé právo správní;
9. právo mezinárodní;
10. politická ekonomie;
11. československé právo finanční;
12. právní filosofie.

§ 3.

(¹) Pojednání jest podati děkanovi právnické fakulty s písemným prohlášením kandidátovým, že bylo jím samostatně vypracováno. Děkan, urče přiměřenou lhůtu, přikáže pojednání k posouzení dvěma referentům, a to řádným profesorům, a kdyby těch nebylo, mimořádným profesorům příslušného oboru.

(²) Druhým referentem může také býti řádný nebo mimořádný profesor toho oboru, jemuž je pojednání podle svého obsahu nejbližší.

(³) Je-li více řádných profesorů dotčeného oboru než dva, nechť se střídají v posuzování.

§ 4.

(¹) Referenti (§ 3) podají odůvodněné písemné dobrozdání o pojednání a vysloví se, zdali kandidát má býti připuštěn k přísné zkoušce čili nic.

(²) Shodují-li se oba referenti ve svém úsudku, oznámí děkan kandidátu jejich výrok, odporují-li si však, rozhodne profesorský sbor, zda kandidát má býti připuštěn.

(³) Reprobování dissertace má též účinek jako reprobování při přísné zkoušce (§ 9).

§ 5.

(¹) Rigorosum koná se ústně a trvá dvě hodiny.

(²) Tato zkouška má vycházeti od podaného pojednání a vztahovati se k jeho oboru jako předmětu hlavnímu. Mimo to zkouší se ještě z některého oboru, jež si kandidát zvolil z oborů v § 2 uvedených, jako z předmětu doplňovacího; tímto předmětem musí býti právní filosofie, není-li předmětem hlavním.

§ 6.

(¹) Zkušební komise, před níž se koná rigorosum, jest čtyřčlenná, a skládá se kromě předsedy, jimž je děkan, nebo zašlo-li ho něco, proděkan, z obou referentů, v § 2 uvedených, jako examinátorů předmětu hlavního a z dalšího člena jako examinátora předmětu doplňovacího. Za tohoto examinátora povolejž děkan řádného profesora, nebo zašlo-li ho něco, mimořádného profesora příslušného oboru, nelze-li však ani

takto komisi obsaditi, řádného nebo mimořádného profesora, jenž do-
tčenému oboru skutečně vyučuje, nebo jehož obor je nejpříbuznější.
Řádní profesori téhož oboru mají se jako examinatoři doplňovacího
předmětu střídati. Totéž platí, má-li býti zkoušením pověřen mimo-
řádný profesor.

(²) Je-li podle ustanovení odstavce 1. předseda také sám exami-
natorem, je zkušební komise trojčlenná.

§ 7.

(¹) Rigorosum koná se veřejně, o výsledku zkoušky však komise
se radí a hlasuje v neveřejném zasedání. Při tom hlasuje každý člen
podle toho, jak zkouška celkem dopadla.

(²) Výrok zkušební komise děje se většinou hlasů, při rovnosti
hlasů rozhoduje mínění kandidátu nepříznivější.

(³) Výsledek zkoušky hodnotí se známkami „výtečně“, „dostateč-
ně“, „nedostatečně“.

§ 8.

Rigorosum musí býti vykonáno na téže fakultě, na které byla
dissertace podána. Z toho může ministerstvo školství a národní osvěty
povoliti výjimky v případech, zvláštního zřetele hodných, vyslechnouc
dříve příslušné profesorské sbory.

§ 9.

(¹) Byl-li kandidát při rigorosu reprobován, zkušební komise vy-
měří mu nejméně na tři měsíce lhůtu k opakování této zkoušky.

(²) Byl-li při téže zkoušce opětně reprobován, bude ji moci opa-
kovati toliko ještě jednou, a to ne dříve, než uplyne rok.

(³) Pakli by kandidát byl ještě jednou (po třetí) reprobován, ne-
bude již připuštěn k dosažení doktorátu práv na některé československé
universitě a nabytí-li by diplomu doktorského v cizině, nebude mu
nostrifikován.

(⁴) Reprobační lhůty nelze zkracovati.

§ 10.

(¹) Kandidát, jenž splnil podmínky tohoto nařízení, může žádati,
aby byl připuštěn k promoci.

(²) Promoce koná se za předsednictví rektora a v přítomnosti
děkana řádným profesorem (per turnum) jakožto promotora ve formě
slibu se strany kandidáta.

§ 11.

(¹) Taxy za doktorát práv, nabytý podle tohoto nařízení, upravují
se takto:

a) za posouzení dissertace 440 Kč, z čehož obdrží referenti (§ 3)
po 100 Kč, kancelářský fond universitní 20 Kč,

b) za rigorosum 600 Kč, z čehož obdrží předseda 100 Kč, ostatní
členové zkušební komise po 70 Kč a kancelářský fond universitní 40 Kč,

c) za promoci 600 Kč, z čehož obdrží rektor, děkan a promotor po 100 Kč a kancelářský fond universitní 60 Kč.

(²) Zbytek tax rozdělí se mezi veškeré řádné profesory fakulty, neurčí-li profesorský sbor jinak.

(³) Jinak platí i pro obor tohoto nařízení ustanovení §§ 8 až 19 vládního nařízení ze dne 22. prosince 1920, č. 680 Sb. z. a n.

§ 12.

(¹) Toto nařízení nabývá účinnosti počátkem studijního roku 1936/37. Kandidáti však, kteří před tímto studijním rokem vykonali již rigorosní zkoušku podle dosavadního rigorosního řádu nebo absolvovali již tři semestry po vykonání I. státní zkoušky, mohou nabýti hodnosti doktora práv podle dosavadního rigorosního řádu.

(²) Toto nařízení provede ministr školství a národní osvěty.

Odůvodnění.

A. Osnova zákona, obsahujícího základní ustanovení o studiu a zkouškách právnických.

Svrchu uvedená osnova obsahuje návrh na úpravu studií a zkoušek, kterými by bylo zajištěno ovládnání všech nutných oborů, jednak aby právník mohl se věnovati praxi v přerozmanitých směrech, jednak aby byla získána vhodná základna k zavedení specialisačního systému pro doktorát, v kterémžto směru navrhuje se zároveň provedení reformy rigorosního řádu právnického.

Po stránce formální se k přítomné osnově poznamenává, že jest pracována ve formě zákona, se zřením k tomu, že také dřívější úprava dala se zákonem.

Po stránce stylistické se pak všeobecně poznamenává, že recipované části starších norem byly pokud možno doslova převzaty.

K jednotlivostem se podotýká:

Nadpis osnovy zní jinak, než nadpisy obdobných osnov posavadních. Výraz „studium právo- a státovědecké“ byl nahrazen přiléhavějším označením „studium právnické“, ježto jest u nás de facto zaveden jen jediný druh fakult právnických a jest míti v důsledku toho zato, že jest jen jedině studium právnické. Zmíněného označení užívá se pak z udaných příčin i dále v celé osnově. Nemluví se také v nadpise pouze o zkouškách státních, nýbrž všeobecně o „základních ustanoveních“ v příčině studia a zkoušek, ježto v osnově se jedná nejen o zkouškách státních, nýbrž i o předběžné zkoušce z práva římského, což je novota, ustanovení osnovy jsou pak skutečně fundamentálními ustanoveními v příčině studia a zkoušek, ježto splnění podmínek zákona jest základem pro vstup do právní praxe a základem pro ucházení se o hodnost doktorskou. Osnova, o níž jde, je celkem potud konservativní, že zachovává posavadní systém tří státních zkoušek, jest však zároveň se zřením ke vzrůstajícímu se proudu po zdůraznění studia pozitivního práva vybudována kompromisně potud, že historickoprávní státní zkouška

jest jen fakultativně mezizkouškou (na rozdíl od extrému: obligatorní mezizkouška a zkouška až po absolvování celého studia) a že pro dogmatiku pozitivního práva jest formálně uvolněno celých šest semestrů studia, zkrácením prvního studijního oddílu o jeden semestr (ze tří semestrů na dva).

Důvodem pro fakultativnost historickopravní státní zkoušky jako mezizkoušky je pravděpodobnost, že bude lze se nadíti jen od velmi pilných a nadaných studentů, že zvládnou příslušnou látku za dva semestry. Naproti tomu může každý normální studující za první dva semestry studia osvojit si vědomosti aspoň z jednoho předmětu, a to z nezákladnější disciplíny historickopravní, z římského práva, které je posud zároveň základním metodickým východiskem studia právnického. Proto zavádí se v osnově jako náhražka posavadní obligatorní historickopravní mezizkoušky předběžná zkouška z římského práva se sankcí, že kandidát, jenž ani tuto zkoušku neudělal, nemůže postoupiti do třetího semestru, kdež se vykládá platné pozitivní právo. U kandidáta, jenž by aspoň dotčenou předběžnou zkoušku s úspěchem vykonal, jsou jistě dány základní záruky, že může s porozuměním věnovati se dalšímu studiu právnickému, zejména civilistice. Vzhledem k významu zmíněné předběžné zkoušky nebude lze spokojiti se s prostou zkouškou soukromou, nýbrž zkouška má býti zkouškou veřejnou. Arciž aspoň formálně musí býti z pochopitelných důvodů dána přednost vykonání celé státní zkoušky historickopravní a nelze proto vykonání předběžné zkoušky z římského práva stanoviti jako podmínku přípuštění ke státní zkoušce historickopravní (§ 8). Na druhé straně bylo nutno zase pomýšleti, aby studující k dotčené zkoušce nepřipravovali se ledabyle, jen za účelem postupu do vyššího semestru. Proto jednak stanoví se pro neúspěšný výkon předběžné zkoušky přiměřený termín reprobáční (§ 15, odst. 3.), a jednak naproti tomu honoruje se úspěšný výkon této zkoušky také tím, že při následující státní zkoušce historickopravní odpouští se kandidátovi zkouška z římského práva (§ 10, odst. 2.), pakliže od výkonu zkoušky neuplynula doba jednoho semestru. Tím budou studenti zároveň nuceni, aby si pospíšili s vykonáním státní zkoušky historickopravní, kterou jinak po uplynutí dvou semestrů studia lze zásadně konati kdykoliv, třeba i po absolutoriu a třeba i po státní zkoušce judiciální a státovědecké (§ 9, odst. 1. a 3.), čímž je zároveň dána i eventualita, na kterou pomýšlel návrh reformy právnického studia, vypracovaný p. univ. profesorem Drem Hobzou pro anketu, svolanou v příslušné věci svého času u ministerstva školství a národní osvěty. Kdyby byly přijaty myšlenky, na nichž je vybudována osnova, o níž jde, vyvinul by se *faktický stav pravděpodobně* asi takto:

Většina studujících by se v prvním roce studia obírala intensivněji hlavně římským právem, aby mohli vykonalí předběžnou zkoušku z tohoto předmětu a aby tak mohli postoupiti do třetího semestru. Ustanovení § 10, odst. 2. bylo by pobídkou, aby se k dotčené zkoušce řádně připravili. Ti, kteří by vykonalí zkoušku s úspěchem, měli by další práci v oboru historickopravní státní zkoušky značně ulehčenu, ježto by jim odpadla starost o disciplínu z předmětů této státní zkoušky

nejzrosáhlejší. Pak by vykonání státní zkoušky historickoprávní šlo celkem bez zvláštních potíží a studující by mohl, jsa již řádně do druhého studijního oddílu zapsán, vykonati historickoprávní zkoušku koncem třetího semestru, tedy v době, kdy se podle posavadního zkušebního řádu dotčená státní zkouška normálně konati měla. Byl by tedy i třetí semestr, přesto, že by formálně byl již věnován platnému právu, stejně jako dosud fakticky věnován ještě studiu historickoprávnímu. Také ustanovení § 4, odst. 2., připouští eventualitu, že studující ještě v době řádného zápisu disciplin platného práva bude se zabývati právními dějinami, a to ve formě praktika. Tato eventualita bude pravděpodobně pravidlem, neboť málo studujících asi dá si pro husté obsazení studijního rozvrhu povinnými přednáškami v prvních dvou semestrech zapsati historickoprávní praktikum již ve druhém semestru studia.

V jednotlivostech se podotýká:

K § 1. Zde bylo nutno zmíniti se i o tom, že státní zkoušky jsou také průpravou k doktorátu. To souvisí s novou úpravou podmínek pro doktorát. Pokud jde o ustanovení odst. 3., odkazuje se na povšechné důvody k osnově nařízení o podmínkách pro nabytí doktorátu práv.

K § 2. Co by bylo k tomuto paragrafu poznamenati, vše již v podstatě řečeno výše. Co se týče odstavce 3., trvá se v každém semestru na průměrném minimu 20 týdenních hodin, na rozdíl od posavadního stavu, kdy v jednom semestru stačilo 12 hodin. Nepatrné (o 8 hodin) zvýšení frekvenční povinnosti je odůvodněno potřebou prohloubení studia návštěvou speciálních kolegií, na která nepřipadne jen výše zmíněné osmihodinové plus, nýbrž ještě hodiny další, na což bude pamatováno při stanovení výměry počtu týdenních hodin semestrálních pro jednotlivé obligátní přednášky v příslušném prováděcím nařízení.

K § 3. Tento paragraf připíná se k otázce stanovených obligátních kolegií prvního i druhého studijního oddílu. Proti dosavadnímu stavu škrtá se však obligátní přednáška z filosofie na filosofické fakultě, předepsaná dosud pro první oddíl studijní (která bývala skoro jen zapsána a velmi málo skutečně navštěvována), za to se zavádí pro tento studijní oddíl jako *povinná přednáška* úvod do věd právních, jako metodika (metodologie, logika, noetika) právní a hospodářská, jejíž prospěšnost a účelnost jest na bíledni. Nikomu se arcí nebrání, aby si dal ještě zapsati přednášku z filosofie na filosofické fakultě. Dosavadní předměty: právo církevní, dějiny práva veřejného a soukromého ve střední Evropě a dějiny práva v území republiky Československé, slučují se v jediný předmět „vývoj práva ve středověku a novověku“, v němž podrobněji má býti přednášen vývoj práva církevního a vývoj práva na území republiky Československé. Sloučením tímto má býti docíleno, aby vývoj práva byl tradován v hlavních obrysech z jednotného širšího hlediska, aby byl v něm brán zřetel i k jiným vlivům než středoevropským, zvláště pak, aby v něm byl brán zřetel také k prvkům z práva anglického, francouzského, italského a z práv slovanských.

Pokud jde o druhý oddíl studijní, tedy jsou rozdíly tyto:

Posavadní obligatorní kolegia o dějinách právní filosofie a o statistice se uvádějí závazně a nikoliv jako dosud fakultativně, již v sou-

sedství s disciplinami státní zkoušky judičiální a státovědecké. Místo dějin právní filosofie mluví se nyní o právní filosofii vůbec. Tak zvl. historicum na filosofické fakultě se jako zbytečné vypouští. Nově zavádí se jako obligátní kolegium přednáška z mezinárodního práva, se zřením k přání, častokrátě opěťovanému se strany ministerstva zahraničí. Znalost mezinárodního práva je dnes za poměrů vyvolaných světovou válkou nutná pro každého právníka.

K § 4. Látka zde upravená je v zemích historických úplně novum. Tento paragraf vychází od shora zmíněného návrhu universitního profesora Dra Hobzy a je upraven celkem věrně podle zásad, na kterých se již usnesla komise pro reformu právnického studia, konaná svého času u ministerstva školství a národní osvěty.

Z důvodů technických, hlavně pak z důvodu plného využití všech učitelských sil a alespoň poněkud rovnoměrného rozvržení posluchačů do všech předmětů, je nutno limitovati počet frekventantů cvičení u jedné učitelské síly a zajistiti převod nadpočetných posluchačů do předmětů méně žádaných.

K § 5. Zde bylo nutno pamatovati též na fakultativní praktická cvičení. Co se týče fakultativních přednášek, stanovených dosud § 7 ministerského nařízení č. 204/1893 ř. z. ve znění vládního nařízení č. 510/1919 Sb. z. a n., tedy se jich nyní uvádí méně než posavad, neboť „úvod do věd právních a státních“, „mezinárodní právo“ a „finanční právo“ přešly do řady obligátních kolegií. Naproti tomu nově se zavádí na tomto místě přednáška o čl. právu pracovním.

K § 6. Tento paragraf odpovídá § 9 ministerského nařízení čís. 204/1893 ř. z. ve znění vládního nařízení č. 510/1919 Sb. z. a n. s tím rozdílem, že jest vyslovena nepřipustnost započtení studia z jiných fakult do studia práv za více než jeden semestr. Jestliť studium právnické tak obsáhlé a důležité, že by mělo být vlastně aspoň pětileté, je-li však už čtyřleté, tedy třeba přísně hleděti k tomu, aby ne-li celé, tedy co největší část toho studia byla vykonána na fakultě právnické. Kromě toho nutno uvážiti, že sotva které jiné fakultní studium podle své povahy souvisí do té míry se studiem právnickým, aby mohlo nahraditi více nežli jeden semestr tohoto studia.

K § 7. Tento paragraf je konformní s § 10, odst. 1. ministerského nařízení č. 204/1893 ř. z. a jest upraven pouze v intencích důvodů, uváděných k paragrafu předchozímu. 2. odstavec citovaného § 10 jako vůbec zbytečný vypuštěn, rovněž i třetí odstavec tohoto paragrafu ve znění vládního nařízení č. 510/1919 Sb. z. a n., tento poslednější se zřením k široké koncepci převzatého odstavce 1. Kdyby měl býti posavadní odstavec 3. zachován, musel by se zřením k pozměněnému studijnímu systému zníti: „V každém případě musí nejméně jeden semestr v prvním studijním oddílu a nejméně dva semestry v druhém studijním oddílu býti vykonány na některé tuzemské universitě.“

K § 8. O předmětu tohoto paragrafu bylo již obšírněji pojednáno v úvodě.

K § 9 a 10. Také ve příčině těchto paragrafů poukazuje se na úvod.

K § 11. Tento paragraf odpovídá § 13 ministerského nařízení čís. 204/1893 ř. z. ve znění vládního nařízení č. 510/1919 Sb. z. a n.

K § 12. Přidáno z důvodů výše uvedených mezinárodní právo a posavadní název předmětu „finanční věda se zvláštním zřetelem k československému zákonodárství finančnímu“ změněn na název „finanční věda a československé právo finanční“.

K § 13. Místo posavadního zřízení zkušebních komisí v sídle universit mluví se o zřízení komisí při fakultách právnických. Prakticky je to totéž, komise nestanou se součástkami fakult ani universit, slovem „při“ jest však úže vyjádřen vztah k právnickým fakultám, jak to vyžaduje projektovaný charakter státních zkoušek jako základních podmínek též k doktorátu. Tato stylistická změna není ostatně věcně nic nového, mluví § 1 vládního nařízení ze dne 27. června 1919, č. 353 Sb. z. a n., o státních zkušebních komisích „pro“ každou z universit pražských. V odstavci 2. upouští se od posavadní naprosté volnosti volby zkušební komise při zkoušce, konané po absolvování studia. Důvodem je užší přimknutí k universitě, na které kandidát studoval, když státní zkoušky mají býti též předpokladem k ucházení se o hodnost doktorskou. Odstavec 3. odpovídá posavadnímu odstavci 3., § 20 ministerského nařízení č. 204/1893 ř. z. Z nasnadě jsooucích důvodů pedagogických bylo upuštěno od přípustnosti výjimky, aby reprobovaný kandidát mohl opakovati zkoušku před jinou zkušební komisí, než kterou byl reprobován.

K § 14. Ježto státní zkouška historickoprávní není již obligatorní mezizkouškou a může býti event. konána třeba i po absolutoriu, upouští se od posavadních pevných termínů této zkoušky, takže platí pro tuto zkoušku v dotčeném směru totéž, co o zkoušce judiciální a státovědecké, arcí s výhradou § 9, odst. 1. S výhradami pak stanovenými § 2, odst. 1. a § 8 možno konati rovněž zkoušku z římského práva kdykoliv. Jinak tento paragraf odpovídá § 25 ministerského nařízení čís. 204/1893 ř. z., jenže na počátek vsunuta nově zaváděná předběžná zkouška z římského práva.

K § 15. Kromě toho, že pro lepší konkretisování znalostí kandidátových rozmnožen počet klasifikačních známek o známku „velmi dobře“, je zde jinak převzat jednak § 17 vládního nařízení č. 510/1919 Sb. z. a n., dále odst. 3. a 4. § 26 a odst. 3. § 27 ministerského nařízení č. 204/1893 ř. z., resp. odst. 2. § 18 vládního nařízení čís. 510/1919 Sb. z. a n. Co se týče reprobčních lhůt, bylo vzhledem k zásadě § 9, odst. 3. provedeno zparitnění všech tří státních zkoušek. Minimální státnicová reprobční lhůta 4 měsíců byla vzata z výnosu ministerstva kultu a vyučování z 10. června 1899, č. 12.382, Věstník čís. 28. Reprobční lhůta pro předběžnou zkoušku z římského práva bylo ovšem nutno vzhledem k povaze této zkoušky vyměřiti přiměřeně kratčeji. Hledě k nabytým zkušenostem a k tomu, že jest pamatováno v osnově na opravdu minimální výměru reprobčních lhůt, bylo uznáno za vhodné na tomto místě výslovně uvésti nepřipustnost zkracování reprobční lhůty.

K § 16. Tento paragraf odpovídá § 30 ministerského nařízení č. 204/1893 ř. z.

K § 17. Ustanovení tohoto paragrafu jest novum, kterým se vlastně pouze normalisuje dosavadní faktický stav.

K § 18. Taxa za státní zkoušku státovědeckou je větší než za státní zkoušky judiciální, ježto prvá zkouška se zřením k počtu zkušebních oborů (srovn. § 12) bude trvati déle, než státní zkouška judiciální a zabřeže tudíž členům komise více času. Že osvobození od taxy za předběžnou zkoušku z římského práva je vyloučeno, odůvodňuje se tím, že konání dotčené zkoušky je vlastně podstatnou úlevou ve srovnání s konáním celé historickoprávní zkoušky, které aspoň ideálně musí býti zachována přednost mezi podmínkami postupu do třetího semestru řádných studií.

K § 19. Z důvodů ekvity třeba umožniti těm, kteří započali svá právnícká studia podle posavadních předpisů, aby podle těchto předpisů svá studia také ukončili. Aby však bylo zabráněno extrémům, stanoví se doba, do které možno ukončiti studia právnícká podle dosavadního studijního a zkušebního řádu.

B. Osnova nařízení o podmínkách pro nabytí doktorátu práv.

Nástin úpravy řádu o získání hodnosti doktorské, který tvoří s předchozí osnovou organický celek, je vybudován na myšlence specialisace, kterážto myšlenka stala se pro doktoráty skoro již všeobecně tradiční. Nástin není však vybudován na systému tak úzké specialisace, jaká je na př. při doktorátu filosofie nebo přírodních věd, nýbrž vzorem tu byly hlavně doktoráty, zavedené na vysokých školách technického směru, kdež myšlenka specialisace je kombinována se zásadou universalismu odborného vzdělání. Kdežto při doktorátu filosofie nebo přírodních věd přestává se v zásadě jen na speciálních oborech kandidátem zvolených, předpokládají doktoráty na vysokých školách technického směru mnohem více, když kandidát, jenž si tu rovněž volí speciální obor, musí dříve prokázati, že ovládl všechny discipliny, jichž znalost vyžaduje odborné studium, takže specialisovaný obor se tu jeví jen jako prohloubený výsek ze širšího naukového podkladu. Mámě-li v případech prvního druhu co činiti se specialisací v zásadě izolovanou, jde v případech posléze zmíněných o specialisaci šíře podloženou. Jestliže izolovaná specialisace při doktorátu filosofie a přírodních věd je odůvodněna poměrnou různorodostí a ostřejší samostatností disciplin zastoupených na dotčených fakultách, není tomu do té míry tak při vzdělání technickém, kde různé discipliny se vzájemně podporují a doplňují a částečně do sebe i zasahují. Že při studiu právníckém mají převahu momenty poslední nad momenty prve zmíněnými, nepotřebuje zajisté zvláštního dokazování a je tudíž odůvodněno, aby při reorganisační podmínce doktorátu práv byl vzat vzor spíše z okruhu norem, platných pro doktorát věd technických. Pokud se vyskytla myšlenka, aby pro doktorát práv byl zachován systém tří rigoros, zahrnujících celou látku vědy právnícké a k tomu dissertace, nebyla by tím dost

účinně provedena myšlenka specialisace, neboť při úkolu asi 12 disciplin nelze očekávat u kandidáta tak důkladné specialisace, jako při úkolu jedné nebo dvou disciplin. Ostatně zachování systému třírigorosového za současného systému tří státních zkoušek je zkouškovou duplikací, dávno již jako tíživá a neúčelná zbytečnost cítěnou i poznanou.

Forma osnovy jako vládního nařízení určena jest § 1, odst. 2. předchozí osnovy.

Osnova není nadepsána jako rigorosní řád, neboť takový nadpis je nepřesný, když nejedná se jen o reglementaci přísných zkoušek, nýbrž i o věcech jiných (dissertace). Vzhledem k novému systému pro nabytí doktorátu práv, při čemž má být rozhodující vědecká specialisace, odpadne důvod, aby doktorát práv byl předpisován jako podmínka povolání advokátského. Úprava této otázky nespadá vlastně do souboru otázek, upravených předloženou osnovou zákona, nýbrž měla by se státi zvláštní normou, k jejíž legislativní přípravě by bylo povoláno ministerstvo spravedlnosti. Aby však i tato zásada byla s právníckými fakultami projednána, ať již ustanovení to bude pojato do tohoto zákona nebo do zákona jiného, pojímá se zásada tato do předkládané osnovy zákona v textaci odst. 3. § 1. Textace tato, pokud jde o habilitaci na vysokých školách, ničeho nemění.

V jednotlivostech se podotýká:

K § 1. Převzat systém doktorátu věd technických.

K § 2. Discipliny, z nichž pro některou jest se kandidátu rozhodnutí při volbě tématu, jsou — až na právní filosofii — tytéž, jako discipliny státních zkoušek.

K § 3. Tento paragraf odpovídá celkem § 3 ministerského nařízení č. 38/1901 ř. z.

K § 4. Tento paragraf odpovídá celkem § 4 ministerského nařízení č. 38/1901 ř. z.

K § 5. Při rigorosu zkouší se dva předměty:

1. jako předmět hlavní disciplina, k níž náleží thema dissertace,
2. jako předmět doplňovací právní filosofie, není-li tento předmět se zřením k thematu dissertace již předmětem hlavním. Je-li právní filosofie předmětem hlavním, je v tomto případě doplňovacím předmětem některý z předmětů, uvedených v § 2 pod č. 1. až 11.

V ustanovení § 5 se osnova poněkud odchyluje od § 5 ministerského nařízení č. 38/1901 ř. z., a poněkud se na tomto místě přikloňuje k předpisům o nabytí doktorátu filosofie. Ustanovením § 5 osnovy je zajištěno, že kandidáti doktorátu budou s právně filosofickými problémy obeznámeni podrobněji než dosud, v kterémžto směru posavadní rigorosní řád vykazoval mezeru.

K § 6. Počet členů komise je z důvodů pracovní hospodárnosti zredukován na nejmenší míru.

K § 7. Tento paragraf odpovídá § 7 ministerského nařízení č. 38/1901 ř. z.

K § 8. Tento paragraf odpovídá § 8 ministerského nařízení č. 38/1901 ř. z.

K § 9. Tento paragraf odpovídá § 9 ministerského nařízení č. 38/1901 ř. z., při čemž v důsledku získaných zkušeností uznáno za vhodné výslovně zdůrazniti nepřijatelnost zkracování reprobáčnických lhůt.

K § 10. Odstavec 2. odpovídá § 17 ministerského nařízení č. 57/1872 ř. z. Odstavec 1. odlišuje moment splnění podmínek pro nabytí doktorátu od momentu propůjčení hodnosti doktorské jako zvláštního konstitutivního aktu, čímž dochází slovného výrazu posavadní právní stav, založený dvorským dekretem ze dne 23. března 1791 sb. zák. pol., sv. 2., str. 144, č. 46 (srovn. rozhodnutí správního soudního dvoru ze 6. července 1904, č. 7376).

K § 11. Taxy byly upraveny jednak se zřením k nutné valorisaci, jednak se zřením k odchýlnému zkuškovému systému. Co se týče otázky valorisace, jest nynější celková výše tax hluboko pod měrou z let předválečných. Jestliže taxy za doktorát práv činily tehdy dohromady 240 zlatých, t. j. 480 K, odpovídal by tomu při valorizačním koeficientu 5, nyní úhrn 2400 Kč, takže teď platný úhrn tax per 1140 Kč nečiní ani polovinu. Podle nynější osnovy by úhrn tax za doktorát práv činil 1640 Kč, tedy o 500 Kč více, *stále však ještě méně*, než by odpovídalo valorizačnímu koeficientu 5 (něco přes 68% této valorisace).

Co se týče změny systému zkuškového, uvážiti dlužno, že podle posavadního rigorosního řádu podíl na taxách zkušebních z titulu presence při rigorosech měli tak dalece zaručený celkem všichni řádní profesori, ježto předmětem rigoros byly všechny hlavní discipliny. Naproti tomu podle předloženého zkušebního řádu má kandidát právo volby předmětů, takže profesori oněch disciplin, které se nebudou těšiti pozornosti kandidátů, byli by zkráceni. Aby se to zamezilo a vzhledem k § 14 zákona č. 78/1919 Sb. z. a n., vychází se v příčině určení tax od zásady, aby těm profesorům, kteří ke zkoušení přijdou, byly zaručeny presenční taxy (t. j. alikvotní část z celkové taxy, placené za jednotlivý úkon), aby však nadto z jednotlivých tax vyplývaly takové zbytky, které by přišly k rozdělení *na všechny řádné profesory takovou měrou, že by byl zachován posavadní podíl na taxách*. Bližší je patrné z následujících tabulek. Podle posavadních norem (§ 3 vládního nařízení č. 680/1920 Sb. z. a n.) jeví se podílnictví při taxách za doktorát práv takto:

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
	Rektor	Děkan	Promotor	Komise	K. fond	Distribuce
I. rigorosum . . .	—	50	—	160	20	50
II. rigorosum . . .	—	50	—	160	20	50
III. rigorosum . . .	—	50	—	160	20	50
Promoce	80	50	50	—	40	80
	80	200	50	480	100	230

Aby děkanovi bylo zaručeno posavadních 200 Kč, bylo nutno při taxe za rigorosum a za promoci stanoviti podíl děkanův po 100 Kč. Při taxe za posouzení dissertace se děkanovi, není-li arcif sám referentem, podíl nestanoví, ježto tomu tak není podle § 5, bod. 1. nařízení č. 680/1920 Sb. z. a n. při doktorátu filosofickém. Když podíl děkanův

při promoci činí 100 Kč, bylo nutno zvýšiti i podíl rektorův (stalo se tak z 80 na 150 Kč). Sloupce III., IV. a VI. představují podílnictví všech řádných profesorů (promotor stanoví se totiž per turnum, VI. umožňuje distribuci na všechny řádné profesory fakulty, IV. pak reprezentuje presenční odměny za zkoušky, k nimž celkem se dostanou všichni řádní profesori). Tyto tři sloupce reprezentují částku 760 Kč. Tato částka musí býti zachována i nyní řádným profesorům a to lze se zřetelem ke změněnému systému zkušebnímu provésti jen pod titulem podílu promotora a pod titulem distribuce, nikoliv však pod titulem „komise“, ježto v tomto směru závisí vše v podstatě od volby kandidátovy. Pak zbývá stanovití jen presenční taxy, při čemž vzat ohledně dissertace za vzor § 5 vládního nařízení č. 680/1920 Sb. z. a n., podíl zkušebních examinátorů při rigorosu pak vzhledem ke zvýšení podílu děkana (s posavadních 50 na 100 Kč) poněkud zvýšen (s posavadních 40 na 70 Kč). Také posavadní podílnictví universitního kancelářského fondu zvýšeno se 100 na 120 Kč. Přehled podává tato tabulka, odpovídající § 11 osnovy:

	I. Rektor	II. Děkan	III. Promotor	IV. Komise	V. K. fond	VI. Distribuce
Dissertace	—	—	—	200	20	220
Rigorosum	—	100	—	210	40	250
Promoce	100	100	100	—	60	240
	<hr/> 100	<hr/> 200	<hr/> 100	<hr/> 410	<hr/> 120	<hr/> 710

III. a VI. = 810 (tedy více než 760 Kč).

K § 12. Za účelem zvědečtění doktorátu práv bylo by záhodno zavéstí účinnost chystané reformy co nejdříve. Aby byl však zachován princip důvěry, dlužno stanovití přechodná ustanovení.

Konečně se poznamenává, že předpisy o doktorátu šlo by nepatrnými úpravami rozhojnití na úpravu doktorátů práv (doktor juris) a doktorátů věd státních (doktor politices) asi tím způsobem, že by se discipliny § 2 rozvrhly ve dvě skupiny:

A) 1. Římské právo, 2. vývoj soukromého práva ve středověku a novověku, 3. československé právo soukromé, 4. československé právo obchodní a směnečné, 5. československé civilní řízení soudní, 6. československé právo trestní a řízení trestní, 7. právní filosofie.

B) 1. Vývoj veřejného práva ve středověku a novověku, 2. právo ústavní, 3. československé právo správní, 4. právo mezinárodní, 5. politická ekonomie, 6. československé právo finanční, 7. právní filosofie.

Skupina A) by byla vyhrazena pro doktoráty práv, skupina B) pro doktoráty věd státních. V příčině zkušebnímu systému by v obou skupinách platilo mutatis mutandis totéž, co jest stanoveno v osnově. Při tom by ovšem muselo být výslovně stanoveno, že ten, kdo nabyl jednoho doktorátu na základě dissertace z oboru právní filosofie, nemůže se ucházeti o druhý doktorát na základě téže dissertace, nebo na základě dissertace zase z oboru právní filosofie. Jinak by totiž dotčení kandidáti byli v neodůvodněné výhodě proti kandidátům, jichž dissertační téma nebylo vzato z oboru právní filosofie.